

TRÒ LỪA TÌNH GIỮA PHONG LAN VÀ ONG BẮP CÀY

Thế giới thực vật của Australia là một nơi chứa đầy những chuyện ly kỳ về tình dục, trong đó có câu chuyện một loài phong lan tìm cách giả trang thành ong cái để quyến rũ những chú ong bắp cày lạc đường.

Anne Gaskett, sinh viên làm luận án tiến sĩ tại Đại học Macquaire ở Sydney, đã phát hiện thấy bằng chứng đầu tiên về cuộc chạy đua vũ trang tiến hoá giữa phong lan và những con côn trùng thụ phấn.

Cô đã sử dụng công nghệ tiên tiến để tìm hiểu làm thế nào mà những cây phong lan hình lưỡi khiến các con ong đực tin rằng chúng là những con ong cái. Kết quả có thể giúp tìm ra những biện pháp xử lý côn trùng thân thiện với môi trường và bảo vệ các loài lan quý hiếm.

Gaskett đã tìm hiểu loài ong bắp cày *Lissopimpla excelsa*. Đối với loài ong này thì cây phong lan có đủ những đường cong nữ tính của một con ong cái. Nhưng loài ong không phải dễ bị lừa. Sau vài lần tiếp xúc, các con ong đã tránh quan hệ tình dục với cây. Khi đó, phong lan lại phải tăng cường biến mình để trở nên giống hệt ong cái nhằm thu hút ong đực thụ phấn cho nó.

"Điều này có nghĩa là chỉ có những cây phong lan có sức thuyết phục nhất thì mới tiếp tục sinh sản", Gaskett nói.

Phong lan là loài thực vật duy nhất lừa côn trùng bằng trò bịp bợm tình dục như vậy. Mục đích là để côn trùng quan hệ với nó. Khi đó ong đực sẽ mang phấn trên cơ thể và đi thụ phấn cho những bông hoa khác.

Hoa phong lan có những đường nét giống hệt một con ong cái.

(Ảnh: anu.edu.au)

Điều đặc biệt là loài ong mê muội này đã bị lừa để đi thụ phấn cho 5 loài phong lan khác nhau, thuộc nhóm *Cryptostylis*. Thông thường một loài côn trùng chỉ thụ phấn cho một loài phong lan. Điều này có nghĩa là 5 cây phong lan này, mặc dù trông hoàn toàn khác nhau dưới mắt người, phải mang đến cho ong đực một cảm giác hoàn toàn giống nhau.

Gaskett sử dụng máy đo quang phổ để phân tích màu của các loài phong lan và cả ong cái. Bà tìm thấy phong lan mô phỏng chính xác màu của ong cái. Bà cũng tìm thấy những đường nét tiềm ẩn trông rất giống một con ong cái đối với ong đực, kể cả những "tay cầm tình yêu" mà con ong đực nắm vào vào khi giao phối.

Trò lừa tình giữa phong lan và ong bắp cày xảy ra ở những vùng trung tâm nhất của Australia bởi phong lan lưới rất phổ biến ở Australia và New Zealand. "Mọi người đi ngang qua mà không hề biết có cả một màn kịch tình dục diễn ra ngay bên cạnh họ trong công viên", Gaskett cho biết.

M.T.